Koulujen erilaiset käytännöt maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulupolulla

KIEPPI-toimenpideohjelman loppuraportin julkistamiswebinaari 25.9.2026

KARVI

Tervetuloa!

- Huolehdithan, että mikrofonisi ja kamerasi ovat pois päältä esitysten ajan. Tilaisuudessa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita.
- Kommentteja ja kysymyksiä voi kirjoittaa keskustelukenttään esitysten aikana. Vastaamme niihin heti kun on mahdollista.
- Tilaisuuden diaesitys päivitetään lähipäivinä hankkeen verkkosivuille.
- Raportti löytyy Karvin nettisivuilta Julkaisut-osiosta
- Somessa voi käyttää arvioinnin yhteydessä aihetunnistetta #kieppiloppuraportti.

KARVI

Ohjelma

Tilaisuuden avaus - Salla Venäläinen, Karvin varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen yksikön johtaja

Keskeiset tulokset ja kehittämissuositukset - arviointiasiantuntijat Tanja Laimi ja Jaana Saarinen, Karvi

Kommenttipuheenvuorot

- Annika Rae, erityispalvelupäällikkö, Turun kaupunki
- Heli Rahkonen, valmistavan luokan opettaja, valmistavaa opetusta koordinoiva opettaja, Tornion kaupunki
- Laura Koivusaari, kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen koordinaattori, Vaasan kaupunki

KARVI

Tilaisuuden avaus: Salla Venäläinen, Karvin varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen yksikön johtaja

KARVI

Tietoa loppuraportista

Tanja Laimi ja Jaana Saarinen

KARVI

Aineisto

Loppuraportissa koottiin yhteen KIEPPI-toimenpideohjelman aikana tuotetun tiedon keskeisimmät tulokset ja havainnot sekä kehittämissuositukset, konkreettiset toimet niihin vastaamiseksi sekä toimenpideohjelman aikana tehty kehittämistyö.

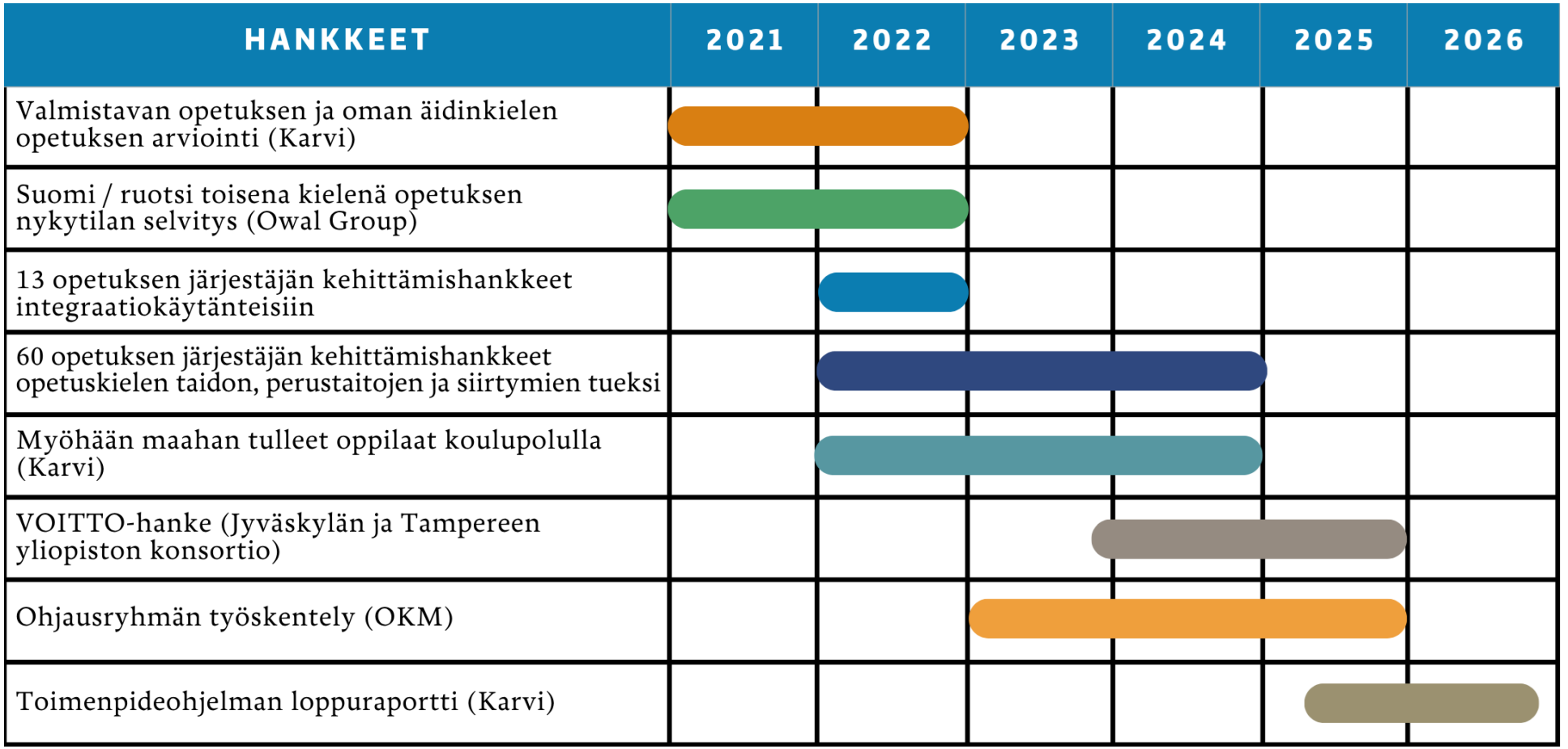

KARVI

Aineisto

- Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia – Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus –arviointi – Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2022)
- Suomi/ruotsi toisena kielenä –opetuksen nykytilan arviointi – Owal Group (2022)
- 13 opetuksen järjestäjän kehittämishankkeet integraatiokäytänteisiin (2022)
- 60 opetuksen järjestäjän kehittämishankkeet maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuskielen taidon, perustaitojen ja siirtymien tueksi (2022–2024)
- Myöhään maahan tulleet oppilaat koulupolulla – Kehittävä arviointi maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia tukevassa toimenpideohjelmassa – Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2024)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämän ohjausryhmän työskentely (2023–2025)
- Valmistavasta perusopetukseen siirtyvän oppilaan integraatio ja tukeminen – Taidot, kiinnittyminen sekä koulun toimintakulttuuri – Tampereen yliopisto, Jyväskylän yliopisto (2025)
- Toimenpideohjelman loppuraportti – Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2025–2026)

KARVI

Tutkimuskysymykset

- Miten koulujen toimintakulttuurissa maahanmuuttotaustaiset oppilaat vastaanotetaan ja otetaan osaksi kouluyhteisöä?
- Miten koulujen toimintakulttuuri ja johtaminen tukevat siirtymiä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen ja sieltä edelleen jatko-opintoihin?
- Mitkä tekijät edistävät ja estävät maahanmuuttotaustaisten oppilaiden oppimista ja oppimisen tuen tarpeeseen vastaamista?
- Miten toimenpideohjelmaan osallistuneet opetuksen järjestäjät ja koulut ovat kehittäneet maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetusta?

KARVI

Uudistukset toimenpideohjelman aikana

- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksen uudistuksissa on hyödynnetty toimenpideohjelman aikana tuotettua tietoja ja laadittuja kehittämissuosituksia.
  - Oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus, opetuskielen tukiopetus
  - Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset
  - Valmistavan opetuksen lisäopetuksen mahdollisuus
  - Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden selkeytys suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärään ja siitä siirtymiseen
- Lisäksi tulossa on arviointityöväline S2-oppimäärää opiskelevien suomen tai ruotsin kielen taidon arviointiin.

KARVI

Keskeiset tulokset

KARVI

Koulujen erilaiset käytännöt haastavat koulupolun yhdenvertaisuutta

- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden osallisuutta, oppimista ja siirtymiä tukevat käytännöt vaihtelevat opetuksen järjestäjien ja koulujen välillä.
- Koulun toimintakulttuuri, johtaminen ja henkilöstön yhteistyö ovat keskeisiä oppilaiden osallisuuden, integraation ja siirtymien onnistumisessa.
- Yhteisten linjausten ja vastuiden puute vaikeuttaa toimivien käytäntöjen toteuttamista ja jatkuvuutta.

KARVI

Kouluyhteisöön kuuluminen ja saatu tuki vaihtelevat

- Vuorovaikutus opetuskieltä puhuvien oppilaiden kanssa tukee kielen oppimista, vertaissuhteita ja kouluun kiinnittymistä.
- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kokemukset kouluyhteisöön kuulumisesta ja saadusta tuesta vaihtelevat.
- Valmistava opetus jää osassa kouluista erilleen muusta kouluyhteisöstä. Erillisyys näkee yhteiseen toimintaan osallistumisen mahdollisuuksissa, tilaratkaisuissa ja henkilöstön vastuunjaossa.
- Osallisuutta edistävät esimerkiksi kummi- ja kaveritoiminta, ryhmäyttäminen, yhteinen toiminta sekä oppilaiden päivittäiset kohtaamiset.

KARVI

Kielitietoisuus ei ole vielä vakiintunut koko koulun toimintaan

- Kielitietoiset menetelmät tukevat kaikkien oppilaiden oppimista, toimijuutta ja osallisuutta.
- Kielitietoisuus ei ole vielä vakiintunut kaikkiin kouluihin eikä jokaisen opettajan opetukseen. Käytännöt ja suhtautuminen monikielisyyteen vaihtelevat.
- Toteuttamista vaikeuttavat työajan, oppimateriaalien, osaamisen ja yhteisen toimintakulttuurin puutteet.

KARVI

Onnistunut integraatio edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja johtamista

- Integraation suunnitelmallisuus ja käytännöt vaihtelevat kouluittain.
- Integraation toteutuminen riippuu johdon linjauksista, vastuunjaosta, henkilöstön yhteistyöstä ja käytettävissä olevista resursseista.
- Integraatiotunnille osallistuminen ei yksin takaa tavoitteiden saavuttamista. Ratkaisevaa on opetuksen toteutustapa, vuorovaikutus muiden oppilaiden kanssa sekä oppilaan saama tuki.
- Valmistavan opetuksen opettajan, luokan- tai aineenopettajan, S2-opettajan ja erityisopettajan yhteistyölle tarvitaan pysyviä rakenteita ja yhteistä työaikaa.

KARVI

Oppimisen tuki ei toteudu yhdenvertaisesti

- Oppilaan aiemman koulunkäynnin, monikielisen osaamisen, kielitaidon ja yksilöllisten vahvuuksien tunnistaminen tukee opetuksen ja tuen suunnittelua.
- Oppimisen arvioinnin ja seurannan käytännöt vaihtelevat, eikä tieto aina välity kaikille oppilasta opettaville.
- Tuen toimintatavat, resurssit ja toteuttamismahdollisuudet vaihtelevat kouluittain. Lisää tarvitaan erityisesti opettaja-, ohjaaja- ja erityisopetusresursseja sekä yhteistä työaikaa.
- Kehittyvä kielitaito, vähäinen koulunkäyntihistoria, oppimisvaikeudet ja traumaperäiset haasteet voivat sekoittua toisiinsa, mikä vaikeuttaa tuen tarpeen tunnistamista.

KARVI

Tiedonsiirto toimii heikoimmin toiselle asteelle siirryttäessä

- Sujuvat siirtymät edellyttävät ajantasaista tietoa oppilaan osaamisesta, kielitaidosta, koulunkäyntihistoriasta ja tuen tarpeista.
- Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen tapahtuva tiedonsiirto toimii pääosin kohtuullisesti, vaikka käytännöt vaihtelevat.
- Tiedonsiirto toisen asteen koulutuksen järjestäjille toimii usein huonosti tai kohtalaisesti.
- Erityisesti ammatilliseen koulutukseen siirryttäessä tiedon välittäminen voi jäädä opiskelijan vastuulle. Arvosana tai oppimäärätieto ei yksin kuvaa riittävästi kielitaitoa ja tuen tarvetta.

KARVI

Jatko-opintoihin ohjaaminen ei aina perustu oppilaan vahvuuksiin ja tavoitteisiin

- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden ja heistä erityisesti myöhään maahan tulleiden oppilaiden jatko-opintovalintoja voivat rajata esimerkiksi kehittyvä kielitaito, lyhyempi aika perusopetuksessa omaksua riittävä osaamistaso jatko-opintoja varten, puutteelliset resurssit esimerkiksi tehostettuun henkilökohtaiseen oppilaanohjaukseen sekä alueellisesti vaihteleva koulutustarjonta.
- Koulutusvalinnat eivät aina perustu oppilaan kiinnostuksiin, vahvuuksiin ja tavoitteisiin. Ohjaukseen voivat vaikuttaa ennakko-oletukset ja vakiintuneet ohjauskäytännöt.
- Oppilaiden ja huoltajien tulee saada ymmärrettävää tietoa koulutusvaihtoehdoista ja valintojen vaikutuksista.
- Onnistunut siirtymä toiselle asteelle on koko kouluyhteisön tehtävä, ei vain oppilaanohjaajan vastuulla.

KARVI

Toimenpide-ehdotukset

KARVI

Kouluyhteisön merkitys maahanmuuttotaustaisten oppilaiden oppimiselle I

- Koulujen tulee tarkastella ja arvioida säännöllisesti, miten niiden toimintatavat ja käytännöt tukevat kaikkien oppilaiden osallisuutta ja oppimista. Yhteinen keskustelu henkilöstön kesken auttaa rakentamaan yhtenäisiä toimintatapoja, kun taas koulun johto vastaa yhteisten linjausten muodostamisesta ja niiden toteutumisen edellytysten varmistamisesta.
- Koulujen tulee vahvistaa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden sitouttamista kouluyhteisöön. On erityisen tärkeää huolehtia kouluun kiinnittymisen, yhteisöllisyyden ja kuulumisen tunteen kehittymisestä sekä puuttua luvattomiin poissaoloihin.
- Kouluissa opettajien tulee tukea oppilaan oman äidinkielen käyttöä sopivissa yhteyksissä oppimisen edistämiseksi. Opetushallituksen tulee vahvistaa opetuksen järjestäjien ja rehtoreiden tietoisuutta oppilaan oman äidinkielen merkityksestä sekä rahoituksen mahdollisuudesta.

KARVI

Kouluyhteisön merkitys maahanmuuttotaustaisten oppilaiden oppimiselle II

- Oppimista edistävä kielitietoisuus tulee vakiinnuttaa osaksi koulun toimintakulttuuria ja kaikkien oppilaiden opetusta. Tämä edellyttää koko kouluyhteisön ja johdon sitoutumista. Opetuksen järjestäjän tulee varmistaa, että kielitietoinen opetus huomioidaan paikallisissa opetussuunnitelmissa, lukuvuosisuunnitelmissa ja opetuksen kehittämisessä. Rehtori tukee pedagogisella johtamisella koulun ja koko työyhteisön kielitietoisen opetuksen kehittämistä ja mahdollistaa henkilöstölle tilaisuuksia täydennyskoulutukseen. Opettajien tulee kehittää ja käyttää kielitietoisia työtapoja osana omaa opetustaan kaikkien oppilaiden oppimisen edistämiseksi.
- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden huoltajien koulun toimintaan sitoutumista tulee vahvistaa kouluissa. Huoltajille on tärkeää tarjota selkeää tietoa heidän vastuistaan. Opetuksen järjestäjillä tulee olla selkeät toimintatavat maahanmuuttotaustaisten perheiden vastaanottamiseen ja kodin ja koulun yhteistyöhön.

KARVI

Koulujen toimintakulttuuri ja johtaminen siirtymävaiheiden tukena

- Opetuksen järjestäjän tulee varmistaa, että siirtymävaiheiden tiedonsiirtoon liittyvät toimintatavat on määritelty. Kouluissa tulee olla nimettynä siitä vastuussa olevat henkilöt.
- Opetuksen järjestäjän tulee varmistaa, että integraatio perusopetukseen toteutuu säännönmukaisesti ja että sitä varten on määritelty koko koulun yhteiset toimintatavat. Opetuksen järjestäjien tulee varata yhteisopettajuudelle ja sen kehittämiselle resursseja, jotta maahanmuuttotaustaisia oppilaita voidaan tukea paremmin heidän integroituessaan perusopetukseen. Valmistavan opetuksen ja aineenopetuksen opettajien yhteistyölle tulee olla selkeät linjaukset, jotta esimerkiksi samanaikaisopettajuus ja oppituntien yhteinen suunnittelu onnistuvat.
- Ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen oppilaat tulee integroida osaksi kouluyhteisöä. Oppilaiden tasavertaisen aseman turvaamiseksi on tärkeää linjata, että vastuu heidän oppimisestaan, osallisuudestaan ja hyvinvoinnistaan kuuluu koko kouluyhteisölle. Koulun toimintatavat, tilajärjestelyt ja työjärjestykset tulee suunnitella siten, että ne tukevat integraatiota ja mahdollistavat oppilaiden päivittäisen vuorovaikutuksen.

KARVI

Opettajien osaamisen vahvistaminen monikielisten oppilaiden opetuksessa

- Oppimateriaalien kustantajilta tarvitaan laajemmin maahanmuuttotaustaisille oppilaille tarkoitettua oppimateriaalia, esimerkiksi valmistavan opetuksen käyttöön. Tarvetta on erityisesti ruotsinkielisille materiaaleille. Kaikissa oppimateriaaleissa on tärkeää ottaa paremmin huomioon kielitietoisuus.
- Opettajankoulutuksessa tulee vahvistaa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksen näkökulmaa. Siihen on keskeistä sisällyttää nykyistä enemmän tietoa esimerkiksi valmistavan opetuksen käytännöistä ja kielitietoisista opetustavoista. Opetusharjoitteluja tulee lisätä kouluissa, joissa opiskelee maahanmuuttotaustaisia oppilaita.
- Opettajien tulee saada täydennyskoulutusta oppimisen tuesta, erityisesti opetuskielen tukiopetuksesta sekä oppilaiden yksilöllisten kielellisten tarpeiden tunnistamisesta ja niihin vastaamisesta. Opetuksen järjestäjien tulee varmistaa edellytykset täydennyskoulutukseen osallistumiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kehittää uusia kansallisia ratkaisuja sekä huolehtia niiden edellyttämästä resursoinnista, jotta opettajien täydennyskoulutus ja ajantasainen osaaminen voidaan varmistaa systemaattisesti.

KARVI

Kommenttipuheenvuorot

KARVI

Annika Rae, erityispalvelupäällikkö, lasten ja nuorten palvelut, Turun kaupunki

Oman äidinkielen opetus

KARVI

Heli Rahkonen, valmistavan luokan opettaja, valmistavaa opetusta koordinoiva opettaja, Tornion kaupunki

Perusopetukseen valmistava opetus

KARVI

Laura Koivusaari, suomi toisena kielenä – opettaja, kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen koordinaattori, Vaasan kaupunki

S2-opetus

KARVI

Kiitos kaikille osallistujille!

Raportin löydät täältä:

https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/koulujen-erilaiset-kaytannot-maahanmuuttotaustaisten-oppilaiden-koulupolulla-kieppi-toimenpideohjelman-loppuraportti

KARVI